

УДК 371.14+316.485

Л.В.Задорожна-Княгницька
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та освіти
(Маріупольський державний університет)
zador_knyag@i.ua

ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ОСНОВА РЕФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ

У статті розкрито сутність та зміст людиноцентризму в якості філософської основи реформування професійної підготовки здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «Магістр», спеціальністю 073 «Менеджмент (Управління навчальним закладом)». Проаналізовано основні парадигми управління сучасним закладом освіти (аксіологічну, синергетичну, саморегуляційну, антропологічну, гуманістичну). Обґрунтовано необхідність професійної підготовки менеджера освіти у відповідності до ідей людиноцентризму як нової філософії управління.

Підвищення ефективності управління освітою в Україні виступає сьогодні важливим пріоритетом державної політики, актуальність якого констатується у: Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концептуальними засадами реформування середньої освіти (Концепцією нової української школи) та інших нормативно-правових актах. Аналіз зазначених документів у контексті відображення в них стратегічних орієнтирів щодо підвищення ефективності управління освітою виявив такі положення:

- виведення освіти в Україні на рівень освіти розвинутих країн світу шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних і організаційних засад;
- наукове обґрунтування нової системи управління освітою, відпрацювання інноваційних моделей управління галуззю;
- запровадження нових управлінських механізмів;
- модернізація управління освітою, що передбачає: запровадження нової етики управлінської діяльності, що базується на

принципах взаємоповаги, позитивної мотивації;

- підвищення компетентності управлінців усіх рівнів;
- виховання лідерів у сфері освіти, підготовка менеджерів освіти нової генерації.

Йдеться про переосмислення світоглядних основ управління, які забезпечать культурно-аксіологічну контекстуальність кожного знання, залучення нових об'єктів і предметів дослідження, серед яких: методологія діалогу, філософія управління, філософська рефлексія [1, с. 4]. Саме таке розуміння сутності й змісту управління закладом освіти має лягти в основу перегляду сутності професійної підготовки менеджерів освіти в університетах. Її теоретико-методологічні засади закладено у соціально-філософському обґрунтуванні сутності й сенсу управління освітою на початку ХХІ ст., що стало предметом дослідження у наукових працях В. П. Андрущенко, І. П. Аносова, Л. І. Даниленко та Н. М. Островерхової, І. П. Жерносека, І. А. Зязюна, В. Г. Кременя, В. В. Крижка, Л. І. Лікарчука, В. Е. Лунячека, О. І. Мармази, В. О. Огнев'юка та ін., які розглядають його у взаємозв'язку з демократизацією управління та зміцненням доміант виховного процесу (патріотизмом, моральністю, особистою відповідальністю, усвідомленням особистої цінності й цінності людей, освоєнням і сприйманням духовної спадщини свого народу та інших народів світу тощо).

Науковці зокрема акцентують увагу на світоглядно-ідеологічному вимірі менеджменту освіти, що базується на розвиненій здатності особистості до самоорганізації та соціальної відповідальності перед собою та суспільством і є найбільш потужним інструментом коеволюції людини і суспільства у ХХІ столітті.

З філософської точки зору суть управлінської діяльності розуміється як «ціннісно-смісловий вплив на особистість освітянина з метою організувати чи скорегувати його мислення і поведінку за принципом суб'єкт-суб'єктних відносин. Ціннісно-смісловий вплив є глибинною онтологічною характеристикою менеджменту освіти, а суб'єкт-суб'єктні відносини його проявом на поверхні освітянського повсякденного буття» [2, с.274].

На необхідності соціально-психологічної інтеграції суб'єктів управління освітою акцентує увагу В.Г.Кремень [3, с.78]. Основними ознаками такої взаємодії є:

- діалогічність управлінського спілкування, співробітництво керівника і педагогів;
- використання суб'єктивного досвіду педагога як джерела його розвитку;

- залучення керівника до цінностей, потреб, проблем кожного педагога;
- зумовленість взаємодії керівника і підлеглих на основі адаптування до особистісних особливостей педагога;
- вибудовування змісту взаємодії на емоційно-психологічній, емпатійній основі, котра переважає над раціональністю [4];
- визнання самоцінності (аксіологічності) особистості кожного учасника управлінського процесу [5].

У контексті філософії людиноцентризму сучасними науковцями, обґрунтовано перспективні парадигми управління освітнім закладом: аксіологічну (В. Г. Кремень, В. В. Крижко, І. О. Мамаєва, Л. М. Семененко), синергетичну (В. П. Бех, Ю. В. Бех, В. Г. Буданов, Г. В. Єльнікова, В. Г. Кремень), саморегуляційну (В. П. Бех), антропологічну (О. О. Демідас, Г. В. Воронкова, Л. П. Погребняк), гуманістичну (В. Г. Воронкова). Контексний аналіз сутності й змісту зазначених парадигм дав можливість констатувати актуалізацію акмеологічної складової управлінської діяльності керівника в межах кожної з них.

Зазначені парадигми передбачають з'ясування ролі кожного з учасників управлінського процесу як системного цілого. В їхніх рамках долається бінарність двох протилежних моделей управління освітою: традиційної, заснованої на об'єктивному підході, орієнтованому на суспільство й державу, на пристосування, адаптацію та інтеграцію людини у соціальні структури й культуру, та інноваційної, що передбачає суб'єкт-суб'єктну управлінську взаємодію та орієнтацію на особистість, її емоційно комфортний індивідуальний саморозвиток та самореалізацію [5]. Одночасно людиноцентристські парадигми, в межах яких створюються умови для персоналізації особистості, що є наслідком здібностей, можливостей керівника, наявності в нього уміння виділятися й бути відкритим, суттєво актуалізують питання професійної та моральної відповідальності [6, с.137-138].

Отже, людиноцентризм, що є філософською основою управління сучасним закладом освіти, орієнтує будь-якого керівника на максимальне використання людських ресурсів з метою оптимального задоволення інтересів організації та гармонійного їх поєднання з інтересами працівників, побудову суб'єкт-суб'єктної системи взаємин, зміцнення морально-етичних аспектів управління, посилення персональної відповідальності керівника за прийняті рішення. Підготовка саме такого фахівця і є основним завданням сучасної вищої освіти.

Список бібліографічних посилань

1. Троїцька Т.С. Українська філософська антропологія як теоретико-методологічна основа професійної підготовки педагога : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософ. наук : спец. 09.00.01 – «Філософія освіти» / Т. С. Троїцька; АПН України, Ін-т вищої освіти. – К., 2007. – 40 с.
2. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Андрущенко, І. Передборської. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.
3. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В.Г.Кремень. – К.: Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
4. Денисовець Т. М. Ідеї людиноцентризму в управлінні загальноосвітніми навчальними закладами [Електронний ресурс] / Т.М.Денисовець, І.М.Денисовець. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/31_NNM_2013/Pedagogica/2_147981.doc.htm.
5. Крижко В.В. Аксіологічний потенціал державного управління освітою. Навч. посібник / Крижко В. В., Мамаєва І. О. – К.: Освіта України, 2005. – С. 203.
6. Демідас О.О. Людиновимірність освітнього менеджменту: філософська інтерпретація : дис. ... канд. філос. наук: 09.00.10 / О. О. Демідас ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. – К., 2012. – 200 с.

Задорожная-Княгницка Л.В. Человекоцентризм как философская основа реформирования содержания профессиональной подготовки менеджера образования.

В статье раскрыта сущность и содержание человекоцентризма в качестве философской основы реформирования профессиональной подготовки соискателей высшего образования по образовательной степени «Магистр», специальности 073 «Менеджмент (Управление учебным заведением)». Проанализированы основные парадигмы управления современным заведением образования (аксиологическая, синергетическая, саморегуляционная, антропологическая, гуманистическая). Обоснована необходимость профессиональной подготовки менеджера образования в соответствии с идеей человекоцентризма как новой философии управления.

Zadorozhnaya-Knyagnitska L.V. Person-centrism as a philosophical basis for reforming the content of professional training of the manager of education.

In the article, the essence of human centeredness as a philosophical basis for reforming the vocational training of applicants for higher education for the educational degree «Master», specialty 073 «Management (Management of the educational institution)» is disclosed.

The basic paradigms of managing a modern institution of education (axiological, synergetic, self-regulatory, anthropological, humanistic) are analyzed. The need for professional training of the manager of education in accordance with the idea of person-centeredness as a new management philosophy is justified.